

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО XXI СТОЛІТТЯ

**Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених**

16–17 квітня 2026 р.

У 2 частинах

Частина 1

Харків, ХДАК, 2026

Таким чином, резильєнтність виступає стратегічним ресурсом збереження психічного здоров'я особистості. Вона забезпечує не лише адаптацію до складних обставин, а й здатність до посттравматичного зростання — трансформації пережитого досвіду в джерело сили, мудрості та життєвої зрілості.

Розвиток резильєнтності сьогодні можна розглядати як один із пріоритетних напрямів психологічної підтримки населення в умовах соціальної нестабільності.

О. В. Радько, Л. О. Шапошник

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

O. Radko, L. Shaposhnyk

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF ENGINEERING AND TECHNICAL SPECIALISTS

Сучасний етап розвитку виробництва в Україні, особливо в умовах воєнного стану та необхідності майбутньої повоєнної відбудови інфраструктури, висуває підвищені вимоги до професійної надійності персоналу. Ключову роль у цих процесах відіграють інженерно-технічні робітники (ІТР), від ефективності яких залежить функціонування промислового сектору та критичної інфраструктури. Проте професійна діяльність цієї категорії фахівців характеризується надвисоким рівнем інтелектуального напруження, значною особистою відповідальністю за прийняття технічних рішень та необхідністю тривалої концентрації уваги в умовах дефіциту часу й інформаційної невизначеності. Психологічний аналіз діяльності інженерів дозволяє констатувати, що вона належить до групи професій з перевагою евристичної та операторської праці. Це вимагає від фахівця мобілізації вищих психічних функцій: логічного мислення, просторової уяви, оперативної та довготривалої пам'яті. Аналіз наукової літератури дозволяє виділити специфічні психологічні характеристики праці інженерно-технічних робітників, які є факторами ризику для ментального здоров'я. По-перше, це виражена інтелектуальна навантаженість при мінімальній руховій активності (гіподинамія). Інженер змушений годинами перебувати у вимушеній статичній позі за комп'ютером або пультом управління, оперуючи складними знаково-символьними системами. Такий дисбаланс призводить до застійних явищ у системі кровообігу, що погіршує оксигенацію мозку і, як наслідок, знижує продуктивність когнітивних процесів вже через 3–4 год. роботи. По-друге, це висока сенсорна напруженість. Робота з кресленнями, схемами, програмним кодом або моніторинг показників приладів вимагає постійного напруження зорового аналізатора та стійкості уваги. Здатність до концентрації й швидкого переключення уваги стає професійно важливою якістю, виснаження якої може призвести до виробничих помилок, техногенних аварій або браку продукції. По-третє, фактором стресу виступає монотонність певних робочих операцій у поєднанні з високою відповідальністю. Розвиток стану монотонії (зниження тону кори головного мозку) призводить до т. зв. «операторської сліпоты», коли фахівець може не помітити критичного сигналу. Дослідники, зокрема О. М. Кокун, зазначають, що специфіка інженерної праці часто призводить до виникнення несприятливих функціональних станів. Найбільш поширеними є: інформаційний стрес, нервово-психічне напруження, хронічна втома; професійне вигорання тощо. Інформаційний стрес виникає в ситуаціях, коли людина не встигає

оброблювати великий потік інформації, що приводить в умовах жорсткого ліміту часу до прийняття неправильних рішень. Це провокує тривожність, дратівливість та порушення сну. Особливу увагу слід приділити феномену професійного вигорання в середовищі інженерно-технічних робітників. На відміну від соціономічних професій («людина-людина»), де вигорання провокується інтенсивним спілкуванням, в інженерів («людина-техніка») воно має свою специфіку. Воно пов'язане з хронічним когнітивним перевантаженням, відчуттям «дня бабака» через рутинність задач та неможливість повноцінної емоційної розрядки протягом робочого дня. За даними Н. Є. Афанасьєвої, тривалий вплив стресогенних факторів без адекватного відновлення призводить до соматизації психологічних проблем (гіпертонія, головний біль, проблеми з опорно-руховим апаратом) та зниження загальної резистентності організму. Важливим аспектом, який часто ігнорується, є тісний взаємозв'язок між психоемоційним станом та рівнем фізичної активності. Еволюційно механізм стресу передбачає м'язову реакцію («бий або біжи»), проте в роботі інженера стресова реакція «законсервовується» в тілі через відсутність руху. Це призводить до накопичення гормонів стресу (кортизолу, адреналіну), які токсично діють на нервову систему. Відповідно, використання засобів фізичної культури має розглядатися не як факультативне дозвілля, а як обов'язковий елемент професійної гігієни та інструмент психокорекції. Як зазначає І. М. Галян, для збереження високої працездатності важливим є принцип активного відпочинку. Упровадження спеціалізованих комплексів фізичних вправ у режим праці інженерів (виробнича гімнастика, фізкультпаузи) сприяє зняттю м'язових затискачів, покращенню кровообігу та стимуляції вироблення ендорфінів. Це дозволяє «перезавантажити» нервову систему, зняти емоційне напруження та відновити ресурс уваги. Отже, психологічні особливості роботи інженерно-технічних робітників визначаються складним поєднанням високих інтелектуальних вимог, особистої відповідальності та специфічних умов праці (гіподинамія, монотонія, інформаційні перевантаження). Така специфіка створює передумови для зниження концентрації уваги, розвитку професійного стресу та вигорання. Подальші емпіричні дослідження мають бути спрямовані на вивчення кореляції між фізичною активністю та показниками уваги, а також на розробку адаптованих програм фізичної реабілітації для корекції психоемоційного стану інженерів.

Н. Кучеренко

**ТЕХНОЛОГІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ
ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ БОЙОВОГО СТРЕСУ
В ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**

N. Kucherenko

**VIRTUAL REALITY TECHNOLOGIES
AS A MEANS OF REDUCING COMBAT STRESS INTENSITY
IN THE PSYCHOLOGICAL REHABILITATION OF MILITARY PERSONNEL**

Тривалі бойові дії та перебування військовослужбовців в екстремальних умовах спричиняють значні психоемоційні навантаження, що можуть призводити до розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР), тривожних і депресивних станів. У зв'язку з цим зростає потреба у впровадженні сучасних інноваційних підходів до психологічної реабілітації. Одним із перспективних

В. Кашеева КОМУНІКАЦІЙНИЙ ДОСВІД МУЗЕЇВ З ПРЕЗЕНТАЦІЇ ТКАЦТВА V. Kashcheieva COMMUNICATION EXPERIENCE OF MUSEUMS IN THE PRESENTATION OF WEAVING.....	83
А. Тібеж МІЖДЕРЖАВНІ АКТИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ A. Tibezh INTERGOVERNMENTAL ACTS OF UKRAINIAN-POLISH COOPERATION IN THE FIELD OF CULTURE AND PRESERVATION OF CULTURAL HERITAGE.....	85
А. Прокопенко СВІТЛО ТА КОЛІР: ХУДОЖНІ АСПЕКТИ ВІТРАЖНОГО МИСТЕЦТВА A. Prokopenko LIGHT AND COLOR: ARTISTIC ASPECTS OF STAINED GLASS ART.....	87
Д. Лабусов ВІРТУАЛЬНІ МУЗЕЇ Й ОНЛАЙН-ЕКСКУРСІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ D. Labusov VIRTUAL MUSEUMS AND ONLINE TOURS: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS	89
Д. Шуть ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ІСТОРІЇ ГОЛЛІВУДУ D. Shut PRESERVATION AND POPULARIZATION OF THE HISTORY OF HOLLYWOOD	90
Н. Кондратенко ФЕНОМЕН КОМУНІКАЦІЇ, ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ СИСТЕМИ МУЗЕЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ N. Kondratenko THE PHENOMENON OF COMMUNICATION, THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE CONCEPT OF MUSEUM COMMUNICATION SYSTEMS	92
Р. Кондратюк ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В СУЧАСНЕ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА R. Kondratyuk PROBLEMS OF ADAPTING CULTURAL HERITAGE INTO THE MODERN LIFE OF SOCIETY	93
К. Кабанова ФОКУС-ГРУПА: ЯК ВОНА ПРАЦЮЄ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ K. Kabanova FOCUS GROUP: HOW IT WORKS, ITS ADVANTAGES AND DISADVANTAGES	94
О. Джура ПРОБЛЕМИ ВИСВІТЛЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ В МУЗЕЙНИХ ЕКСПОЗИЦІЯХ ТА ВАРІАНТИ ЇХ ВИРІШЕННЯ O. Dzhura THE PROBLEM OF COVERAGE OF WORLD WAR II IN MUSEUM EXHIBITIONS AND OPTIONS FOR THEIR SOLUTION.....	96
А. Бублей МУЗЕЄФІКАЦІЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ Й РЕЛІГІЙНОЇ СПАДЩИНИ В МУЗЕЯХ СЕРЕДНЬОГО ПОДНІПРОВ'Я. РОЗВИТОК ТА СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ A. Bublei MUSEIFICATION OF JEWISH CULTURAL AND RELIGIOUS HERITAGE IN MUSEUMS OF THE MIDDLE DNIPO REGION. DEVELOPMENT AND CURRENT STATUS	97
СЕКЦІЯ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Д. В. Скальскі, Н. Цигановська АКВАЕРОБІКА ЯК СПОСІБ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ І САМОРЕГУЛЯЦІЇ D. W. Skalski, N. Tsyhanovska AQUA AEROBICS AS A METHOD OF PSYCHOLOGICAL REHABILITATION AND SELF-REGULATION	99
Ю. О. Білоцерківська РЕЗИЛЬНІСТЬ: РОЗВИТОК НАВИЧОК, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ДОЛАТИ ЖИТТЄВІ ТРУДНОЩІ Yu. Bilotserkivska RESILIENCE: DEVELOPING SKILLS THAT HELP OVERCOME CHALLENGES IN LIFE	100

І. Віденєєв ОСОБЛИВОСТІ ДЕПРЕСИВНОСТІ ТА СТРЕСОТІВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ I. Videnieiev FEATURES OF DEPRESSIVENESS AND STRESS RESISTANCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE CONTEXT OF SOCIAL INCLUSION	102
В. Бондаренко, О. Сук РЕЗИЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК РЕСУРС ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ V. Bondarenko, O. Suk PERSONAL RESILIENCE AS A RESOURCE FOR PRESERVING MENTAL HEALTH IN CONDITIONS OF SOCIAL INSTABILITY	104
О. В. Радько, Л. О. Шапошник ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ O. Radko, L. Shaposhnyk PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF ENGINEERING AND TECHNICAL SPECIALISTS	106
Н. Кучеренко ТЕХНОЛОГІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ БОЙОВОГО СТРЕСУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ N. Kucherenko VIRTUAL REALITY TECHNOLOGIES AS A MEANS OF REDUCING COMBAT STRESS INTENSITY IN THE PSYCHOLOGICAL REHABILITATION OF MILITARY PERSONNEL	107
С. Кулікова, У. Стреленко-Гур'єва МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ АРТТЕРАПІЇ В ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПЛУЧЧЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ S. Kulikova, U. Strelenko-Hurieva MUSICAL ART AS A TOOL OF ART THERAPY IN THE PROCESS OF RESTORING THE MENTAL WELL-BEING OF PRESCHOOL CHILDREN	109
А. Андрущенко ПСИХОЛОГІЧНА САМОДОПОМОГА ЯК ЧИННИК ВІДНОВЛЕННЯ КОМБАТАНТІВ У ПОСТБОЙОВИЙ ПЕРІОД A. Andrushchenko PSYCHOLOGICAL SELF-HELP AS A FACTOR IN THE RECOVERY OF COMBATANTS IN THE POST-COMBAT PERIOD	112
Н. Потьомкіна, В. Ніколаєва КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК СПІВЗАЛЕЖНОСТІ В РОМАНТИЧНИХ СТОСУНКАХ N. Potomkina, V. Nikolaieva COPING STRATEGIES AS A PSYCHOLOGICAL FACTOR OF CODEPENDENCY IN ROMANTIC RELATIONSHIPS	115
Н. Потьомкіна, А. Семченко ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЧИННИК ЗАДОВОЛЕНOSTІ ШЛЮБОМ N. Potomkina, A. Semchenko FEATURES OF SPOUSAL COMMUNICATION AS A FACTOR OF MARRIAGE SATISFACTION.....	117
Н. Алексєєнко, Є. Закутська МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ТРАНСГЕНДЕРНОЇ ОСОБИСТОСТІ: ЧИННИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ N. Aliksieienko, Ye. Zakutska MENTAL HEALTH OF A TRANSGENDER PERSON: FACTORS AND SPECIFIC FEATURES OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SUPPORT	120
Л. Безгінова ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОЇ АГЕНТНОСТІ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ L. Bezghinova PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF PERSONAL AGENCY DEVELOPMENT IN FORCED MIGRANTS	122

Наукове видання

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ХХІ СТОЛІТТЯ

Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених
16–17 квітня 2026 р.

У 2 частинах
Частина 1

Відповідальний за випуск:
О. С. Василенко

Редактори:
А. А. Троян
Г. С. Положій

Редактор англomовних текстів:
В. Афанасьєв

Комп'ютерна верстка:
І. Г. Колесник

Підписано до друку 14.04.2026. Формат 60х84/16.
Гарнітура «Minion Pro». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 19,8. Обл.-вид. арк. 30,2

Адреса редакції і видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.